

Vändra Gümnaasium

Katrin Tilga

11. klass

**Vändra Gümnaasiumi 100-aastase kooliaia
juubeliaasta üritused 2024. aastal**

Praktiline töö

Juhendaja: Hille Arumäe

Vändra

2026

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Saja aastane kooliaed	4
1.1. Esimese vabariigi aeg.....	4
1.1. Nõukogude aeg.....	4
1.2. Eesti vabariigi taasiseseisvumise aeg	5
1.4. Tänapäev	6
4. Kooliaia juubeliaasta tegevused	8
4.1. 2024. a kevade tegemised.....	8
4.2. 2024. a sügise tegevused	10
5. Linnaaianduse kogemuspäev.....	12
5.1. Ettevalmistused kogemuspäeval esinemiseks	12
5.2. Osalemine Linnaianduse kogemuspäeval.....	13
6. Õpilaste tagasiside “Kooliaed 100” kohta.....	16
7. Järeldused küsitluse põhjal.....	20
Kokkuvõte	21
Resümee	22
Kasutatud allikate loetelu	23
Lisad.....	24
Lisa 1. MS Forms´i küsimustiku küsimused	24
Lisa 2. Tallinnas Linnaaianduse kogemuspäeval esitatud ettekande tekst	24
Lisa 3. Tallinnas, Linnaaianduse kogemuspäeval, 16.11.2024 esitletud slaidikava.....	29
Lisa 4. Tallinnas, Linnaaianduse kogemuspäeva esinemise video	29

Sissejuhatus

Vändra Gümnaasiumi kooliaed on olnud oluline osa kooli ajaloost ja õppetööst juba sada kaks aastat. Selle aja jooksul on kooliaed muutunud koos ühiskonnaga, läbides erinevaid ajastuid alates Eesti Vabariigi algusest kuni tänapäevani. Kooliaed ei ole olnud ainult taimede kasvatamise kohta vaid ka õpikeskkond, kus õpilased on saanud praktilisi teadmisi, arendanud tööharjumusi ning loonud seoseid loodusega.

Praktilise töö „Vändra Gümnaasiumi 100-aastase kooliaia juubeliaasta üritused 2024. aastal“ eesmärk oli esineda Linnaaiandus kogemuspäeval ning anda ülevaade Vändra Gümnaasiumi kooliaia kujunemisest ja arengust läbi erinevate ajastute ja kirjeldada selle osa tänapäeva koolielus. Samuti käsitleti kooliaia 100. juubeliaasta üritusi, õpilaste osalemist tegevustes seoses juubeliga ning nende hinnangut kooliaia olulisuse kohta.

Töö koosneb teoreetilisest osast ning praktilisest osast. Teooriaosas käsitletakse kooliaia ajalugu ja juubeliaasta ehk „Kooliaed 100“ ürituste tegevusi. Praktilises osas kirjeldatakse Linnaaianduse kogemuspäevale eelnenud ettevalmistusi, sellega kaasnenud info kogumist ja seal esitletud töö etappe. Selgitatakse õpilastele koostatud küsitluse tulemusi ning tuuakse välja enim kõlanud vastused ja järeldused. Töö lõpus esitatakse kokkuvõtte ja resümee inglise keeles ning praktilise töö lisad.

1. Saja aastane kooliaed

Kooliaed sai 2024.a 100 aastaseks, saja aasta sisse on mahtunud esimene vabariigi aeg, nõukogudeaeg, taasiseseisvumine ja tänapäev. Selles vahemikus on kooliaed muutunud nii elurikkast ja lootus andvast kooliaiaist rusetud varemete ja rikutud aiani ning sealt taas jõuliseks ja pidevalt arenevaks kooliaiaiks. Samuti on kooliaeda arenenud ja muutunud läbiaegade ning tänaseks päevaks on kujunenud kooliaiaist hooldatud ja pidevalt arenevaks õpikeskkonnaks.

1.1. Esimese vabariigi aeg

VG kooliaed sai 2024. a 100 aastaseks

- Kooliaia ja -ümbruse rajamisega alustati 1924 aastail ja see jätkus 30-nendatel
- Esimene maailmasõda seiskas tegevuse ja kahjustas kooliaia ümbrust. Kooliaia ümbruse arendamine jätkus sõjajärgsetel aastatel.
- Tolleaegsesse kooli õppeplaani kuulus suvine õppepraktika, mida teostati Vändra ümbruse suuremates ja eesrindlikumates taludes. 1925. a suvel olid kõik IV klassi õpilased harjutustaludes, käidi ka Soomes põllumajanduslikke kogemusi omandamas.
- 1932. a ehitati koolile 120 m²-ne truubiküttega kahepoolne lavatikasvuhoone. Kasvuhoonet on korduvalt remonditud ja korra tulekahju järgselt uuesti ehitatud ning samal kohal asub ja tegutseb ta praegugi.
- 1933. a ehitati abimajandihooned (elamu, laut, abihoone, kelder, kuur).
- 1934. a alustati dendropargi rajamist.(„Vändra hariduse lood“, 2017,lk 79-101)

1.1. Nõukogude aeg

- Peale teist maailmasõda, 1946. a oli koolil 2400 ruutmeetri suurune aed, mis oli viletsas seisus. Viljapuud olid külmund, uusi istutatud polnud, aia osa oli metsistunud, lavad ja kasvuhooned ei leidnud piisavaltintensiivset kasutust, mesila oli peaaegu hävinenud.
- 1954. a kevadel istutati suur õunaaed (umbes 120 puud)
- 1955 a., alustati meeldivat traditsiooni - iga lend istutab puu kooli haljasalale.
- 1960-1989. a.. Oli lastel valida aianduse ja traktoriõppe vahel
- Aastail 1968-1971 oli kooliaia juhatajaks bioloogiaõpetaja Aili Raba. Aias kasvatati palju juurvilju, rabarberit, vaarikaid ja maasikaid. Õunaaed oli täies kandejõus ja marjapõõsaid oli palju. Koolil olid nii öelda oma enda erivahendid kuhu kogusid raha aiasaadustest.

Õunarohketel aastatel viidi õunad kolhoosi veoautodega Pärnu kokkuostu. Erivahentite suurendamiseks hakati kooli kõrvalhoones pidama siga. Kooli köögi toidujäätmed sobisid sea nuumamiseks suurepäraselt. Kevadel toimetati siga lihakombinaati. Erivahentite raha kasutati õpilasekursioonideks ja muudeks üritusteks.

- Tähelepanu ulatus Eesti piiridest väljagi. Aiajuhataja mäletamist mööda osales Vändra kooliaed kolmel korral Moskva Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel. Sellest ajast on õpetaja Eesmäel alles 16.06.1987. avälja antud rahvamajanduse saavutuste pronksmedal. („Vändra hariduse lood 1, 2017, lk 102-281)

1.2. Eesti vabariigi taasiseseisvumise aeg

- Taasiseseisvumis järgne aeg nõudsid säästlikku majandamist, sest paljudel lastevanematel oli raskusi laste toiduraha maksmisega. 1989/1990. Õppeaastal õppis Vändra Keskkoolis 740 õpilast, kellest umbes 20%-25%-le käis koolilõuna maksumus üle jõu. Tekkinud olukorras pidas direktor vajalikuks kooliaed mis oli tollal suuresti orienteeritud iluaiaandusele, taas tootma panna. Nii asuti kooliaia toel katma laste koolilauda. Kooliaia arendamiseks tuli hankida raha tomati-, kurgi-, kapsa- ja lilletaimede müügist maikuu alguses toimuval Vändra laadal. Seejärel oli vändralastel võimalus käia endiselt kooli kasvuhuones taimi ostmas.
- 1991. a aprilli öösel tabas kooli õnnetus: põlengus hävis kasvuhuone, mis renoveeriti REV-i poolt.
- Taimede müügist saadud tulu (28 tuhat krooni) kasutati kooliaia tööriistade uuendamiseks ja töötajatele töötasu maksmiseks.
- 1995. a. Võttis kooliaed osa Arno Tali sihtkapitali võistlusest “Tootsi peenar, kus saavutati esikoht ja kooli premeeriti arvutiga.
- 2000. aastaks tuli hakata tarbeaeda vähendama, sest koolil oli odavam hankida toiduaineid tootjate käest. Söökla ei tegelenud enam aiasaaduste sissetegemisega.
- 2002.a sai iluaed rajatud barokkstiilis peenrad, tööõpetusemaja juurde istutati lisaks suur püsililled peenar.
- 2004. a kevadel alustati aeda väliõppeklassi rajamist, mille inspireerijaks oli direktor Heinrich Jürna. Kuna samal aastal tähistati kooliaia 80 juubelit, kingiti purskkaev. 27.augusti juubelipidustustel toimus purskkaevu ja väliõppeklassi avamine.
- 2005-2006 aastal toimus kooli aia edasi arendamine, loodi kiviktaimla.

- 2007. a kevadel istutati 20 noort õunapuud. Uue õunaaia rajamisel lähtuti põhimõttest, et lapsed saaksid oma kooliaia õunu süüa suvel ja sügisel. Kuna paljudel peredel ei ole oma aeda, siis oli plaanis istutada ainult suve- ja sügissorte. Samuti oli kavas marjaaia täiendamine uute sortidega.(„Vändra hariduse lood 1“, 2017, lk 282-413)

1.4. Tänapäev

Praegune, 2026. a Vändra kooliaed on oma välimuse saanud suuresti tänu kauaaegsele kooliaednikule Tiiu Kondile, kes töötas kooliaias 17 aastat (1990-2007). Tiiu Kondi ajal on kaunistanud Vändra kooliaeda igal aastal eri kujundusega värvikirevad suvelilledest vaippeenrad (Arumäe, 2014:1). Tema tööd on jätkanud Röpina aianduskooli lõpetanud Lii Rõõmusaar, kes on töötanud Vändra kooliaias alates 2008. aastast, nüüdseks juba 10 aastat. Traditsiooniliselt on kooliaias ilupeenrad, et anda kooliümbrusesse kirevust. 1,1 ha suurusele kooliaia maa-alale on ära mahutatud kasvuhuone, kiviktaimla, suve- ja püsililled näidispeenrad, marjapõõsad, taimelava ja peenramaa I kooliastmele, kuhu õpilased külvavad aedvilju. Varasemalt oli kooliaias ka õunapuuaed, mis likvideeriti 2017. aasta kevadel (Rahuoja ja Tamm. 2018)

Tänapäevane kasutus kooliaiale on nt: ilu- ja tarbetailmede kasvatus sh kasutatakse neid nii tööõpetus tundides küpsetamistel, kui ka hoidiste ja kooli toidu sees. Samuti kasutatakse seda projektinädalal ja välitundides, õpetamaks ja tutvustamaks lastele taimi, külvamist, istutamist ja taimede eri omadusi ja selle kõigega kaasnevat külgi. Aed ise on jäädavalt kaunis ja elurikas, vt joonis 3 ning aia hooldajaks on ikka Lii Rõõmusaar, kes on tänaseks päevaks südamega hooldamas Vändra gümnaasiumi kooliaeda juba 17 aastat.

2023. aastal alustati ka vana 1932. aastal ehitatud 120 ruutmeetrilise truupküttega kasvuhuone renoveerimist. Projekti rahastas Vändra Gümnaasium umbes 2000 euroga.

Kooliaia lavatkasvuhuone renoveerimine planeeriti kooliaia 100-daks sünnipäevaks. Kasvuhoonel vahetati välja vett läbilaskev katus, mis oli klaasist. Remondi käigus viidi ära ligikaudu 900 kg vana klaasi. Klaasid asendati pleksiklaasiga¹, vt joonis 1 ja 2. Renoveerimine algas 2023. a sügisel ja lõppes 2024. aastal, vahetult enne kooliaia 100-ndat sünnipäeva.

¹ Pleksiklaas ehk PMMA (polümetüülmetakrülaad) ehk akrüülklaas (triviaalne nimetus) on läbipaistev jäik termoplastne materjal laialdaselt kasutatud purunemiskindla tavalise klaasi asendusena (PMMA, 2025).

Joonis 1. Kasvuhoone renoveerimine 23.08.2024 (Arumäe, 2024)

Joonis 2. Renoveeritud kasvuhoone sisevaade septembris 2024 (Arumäe, 2024)

4. Kooliaia juubeliaasta tegevused

Kooliaia juubeliaasta tegevused toimusid terve õppeaasta, nende ettevalmistamisega alustati juba 2024. aasta kevadel, kui moodustati korraldusmeeskond ja pandi paika ajakava tegevusteks. 2024. a septembris sai Vändra Gümnaasium saja kahe ja kooliaed saja aastaseks, selle päeval korraldati töötubasid, kooliaedade mess ja konverents, kus räägiti erinevatel teemadel. Peale konverentsi mindi kooliaeda peopikniku pidama (vt joonis 1). Meie kooliperele peetavate sündmuste hulka kuuluvad näiteks sügiseti ja kevaditi nii kooliaia kui ka kooli sünnipäevade ning õpetajate sünnipäevade pidamine. Neid peetakse tihtipeale kooliaias.

Joonis 3. 100-aastase kooliaia juubelpäeva piknik kooliaias 17.09.2024 (Sikk, 2024)

4.1. 2024. a kevade tegemised

Kevadeti toimub kooliaias mitmeid vajalikke tegevusi nii õpilastele kui ka kogukonnale. Vändra gümnaasium korraldab kogukonnale taimede müügipäevi, kevadlaatasid ning aiakohvikute päevi. Need on enamasti korraldatud heategevuseks. Taimede müügipäeval võib näha aednik Lii Rõõmusaart lille- ja köögiviljataimi müümas. 2024. aastal saadud tulu läks Sokolowsky nimelisele MTÜ-le, et elavdada hariduseelu ning heategevuse ja omaalgatuse kaudu haridust väärtustada. Kevadlaatal müüakse tavaliselt õpilaste valmistatud tooteid, augustikuus toimuvate aiakohvikute päevadel müüvad õpetajad ja koolitöötajad iseküpsetatud tooted. Peale selle on kevadlaadal ka õnneloos. Nii kevadlaatal kui ka aiakohvikute päevadel

saadud tulu läheb Sokolowsky fondi, selle eest ostetakse kooliaeda uusi seemneid ja tööriistasid ning tänatakse inimesi, kes on kooliaias abiks olnud. (Jõeleht, 2024)

Talgupäevadest kasvasid meil välja projektinädalad ja 2024. a kevadel oli Väandra Gümnaasiumi projektinädal suunatud kooliaia 100.-le juubelile, kus iga klass pidi leidma endale mõne päeva, et hoolitseda kooliaia ja kooli ümbruse eest ja kõik klassid siis seal ka käisid. 2024. a kevadel väikeklasside õpilased panid kasvama Tootsi peenra. Lisaks projektinädalatele käivad meil ka lapsed kooliaias õppimas taimi. Seega alustavad nad juba varakult oma tarbetailmede kasvatamisega. (Juro, 2024)

3.-10. juuni projektinädalal tehtud tegevused:

- 7. klass koos õp Vainoga valmistasid 100 purki rabarberimoosi ja -siirupit. Purkidele ja pudelitele disainiti etikette ja tooteinfosilte arvutiprogrammidega ja joonistasid kujundusi 4.a klassi tüdrukud. Need maitsvad hoidised kingiti tänutäheks Kooliaed 100 konverentsi ja messi esinejatele, vt joonis 4.

Joonis 4. Rabarberi piparmündi siirup ja õpilaste valmistatud kinkekarbid (Arumäe, 2024)

- 1.a klass õp Jereti juhendamisel valmistas kooliaia taimedest lilleseadeid
- 4.-te klasside poisid koos õp Mägisalu ja õp Saarega tegid valmis looduslikest materjalidest tunnetusraja, millel on palja jalu mõnus kõndida.

- 5.a klass koos õp Roostiga andsid euroalustele uue elu kooliaia istumisalal ja löid meeoluka fotoseina „Kooliaed pildis läbi 100 aasta“
- 10. kl õp Buhti juhendamisel kogus kokku mälestuslood kooliaiaist, vt <https://vandragumnaasium.edu.ee/kooliaia-malestuslood/>
- 6.a klass õp Juro juhendamisel koostas kooliaia teemalise fotoalbumi Canva keskkonnas "Tuul viib õue", mis kajastab nelja aastaega kooliaias.
- Väikeklasside õpilased valmistasid kooliaeda linnupeleteid ehk hernehirmutisi.
- Õp Kalli Rõõmusaare koos näiteringi õpilastega kirjutas lühinäidendi kooliaia mälestuslugude baasil, need lühilood kanti ette Kooliaedade messil.
- Toimusid ka orjenteerumis- ja liikumismängud kooli haljasaladel ja kooliaias, need koostasid õp Naano 1.-4. klassi õpilastele ja õp Arumäe 5.-8. kl, 10. klassi õpilastele.
- 1.a klass meisterdas kooliaiale paberlillega sünnipäevakaarte raamatukoguhoidja Eelika Rand juhendamisel. Kaardi sisse kirjutati “Palju õnne, kooliaed!”.

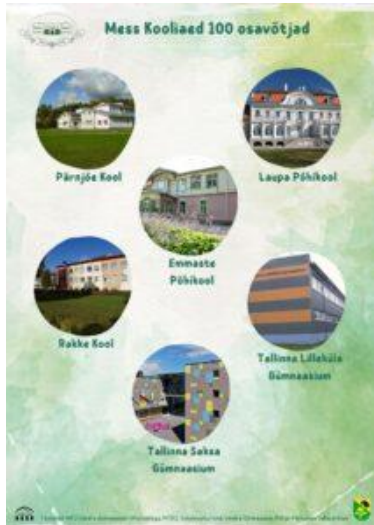
4.2. 2024. a sügise tegevused

Üks projekte, mis on seotud Vändra gümnaasiumi kooliaiaga oli “Mida külvad, seda lõikad”. See tähendab, et esimese kooliastme õpilased külvavad või istutavad kevaditi erinevaid taimi mulda ning sügisel korjavad kasvatatud saagi üles. 2022/2023. õppeaastal võttis tollane 3. klass osa fotokonkurssist “Kasvades oma toiduga”. Kui 2024. a sügisel hakati saaki korjama, tegid 3. klassi klassijuhatajad selle protsessist pilte ning koos sai saadetud need ka edasi konkursile. (Jõelet, 2024)

Sügiseste toimetuste hulka kuulub ka lehtede riisumine, et nii kooliaed kui kooli ümbrus oleks kaunis ja sama imetlusväärne, kui tavaliselt. Kooliaeda sügisel kaunistavad meil erinevad suve- ja püsililled, ürdid, juur- ja puuviljad, mida kasutatakse koolitoidus ja ka tööõpetuse tundides, kus küpsetatakse rabarberikooki või tehakse rabarberi siirupit.

2024. aasta sügisel toimusid Kooliaed 100 ürituse raames töötoad õpilastele, koostati fotosein kooliaia ajalooliste fotodega ja toimus „Kooliaedade mess“ kus osalesid erinevad koolid. Osalenud koolide nimesid vt jooniselt 5. Kooliaeda omavad koolid tutvustasid oma kooliaeda Vändra kooliperele ja külalistele. Jalutusaalis olid eri koolid ülesse seadnud oma kooliaia kohta jutukesti (vt joonis 6), pilte ja ka mõned näidised oma kooliaiaist. Samuti tegi iga üritusest osavõttev kool slaidikava oma kooliaia kohta, mida nad esitasid Vändra kooliperele jalutusaalis.

Vahepaladena kooliaedade tutvustustele, kandsid meie kooli 7. klasside õpilased ette episoode kooliaias juhtunud lugudest ja vilistlaste mälestustest.

Joonis 5. Messil osalenud koolid (Juro, 2024) Joonis 6. Pärnjõe kooli stend (Arumäe, 2024)

Samuti toimus meil ka kooliaia juubeli auks korraldatud konverents, kus esinesid Anneli Banner, Kristjan Julius Laak, Rasmus Rahuoja, Siim Orav, Madis Koit, kes rääkisid oma mälestustest kooliaia seoses ning samuti esitasid ka nemad slaidikavasid, milleks olid: „Lühiülevaade kooliaiaduse ajaloost“, „Aed ja personaliseeritud õpe“, „Vändra avaliku ruumi kujundamise konkursi võidutöö“, „Kuidas ma kooliaia ajalugu õppisin“ ja „Kirjaoskus linnaplaneerimises“. Nimetatud ettekanded on leitavad Vändra Gümnaasiumi kodulehelt <https://vandragumnaasium.edu.ee/kooliaed-100-konverentsi-ettekanded/>

5. Linnaaianduse kogemuspäev

Kuna Vändra gümnaasiumi kooliaia sünnipäeva puhul peetud konverentsi eelsel kooliaedade messil osales Tallinnast kaks kooli ja Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti linnaaianduse osakonna esindaja, siis kutsuti meie kooli esindus Tallinnasse Linnaaianduse kogemuspäevale Vändra kooliaeda tutvustama.

Linnaaiandus on söögi- ja tarbetailmede kasvatamine linnapiirides või selle vahetus läheduses. See on tegevus, mis toob toidutootmise tiheasustusalale, muutes linnaruumi rohelisemaks, mitmekesisemaks ja kogukondlikumaks. (Linnaaiandus, 2025)

Kogemuspäeva on korraldanud Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet seniks juba viis aastat järjest. 2024. a toimus see üritus neljandat korda ja seekord Tallinna Kultuurikatla Terrassisaalis, kuhu kogunes oma ala spetsialiste ja praktikuid ning palju linnaaianduse huvilisi üle Eesti, kes jagasid linnaaianduse kohta oma kogemusi ja teadmisi. Ettekandeid olid mulla tervisest linnaaias, 100-aastasest kooliaiaist, looduspõhisest kogukonnaaiast. Räägiti nii linnaaedade kui ka õppeaedade erinevatest traditsioonidest, looduspõhise linnaaianduse meetoditest, toidutaimede kasutamisest õppetöös, Tallinna suurima kogukonnaiaia kujunemisloost ja paljust muust. Juhiti tähelepanu nii ühtekuuluvustundele kui ka elurikkusele ning keskkonnahoiule ja -haridusele. (Arumäe, 2024)

5.1. Ettevalmistused kogemuspäeval esinemiseks

Ettevalmistused kooli esindamiseks sellel üritusel hakkasid juba kohe, peale Kooliaed 100 ürituste lõppu, septembris. Esmalt tegid õpetajad kõigile 10. kl õpilastele ettepaneku sellel üritusel osaleda ning minule ja Anabelile tundus see huvitava pakkumisena. Koostasime koos õpetajatega ajakava ja leppisime kokku, kes mida teeb. Minu ülesandeks jäi koguda infot kooliaia ajaloo, tänapäeva, kooliaia juubeliaasta tegevustest, juubeliaasta planeerimise, korraldamise kohta. Infoallikatena kasutasime õpetajaid, Vändra gümnaasiumi kodulehte, Vändra Gümnaasiumi Facebooki lehte, aednik Lii Rõõmusaare abi, raamatut „Vändra hariduse lood“, Vändra Gümnaasiumi vilistlaskogu antud infot, 2007. a õpilasuurimust „Vändra Gümnaasiumi kooliaed ja -ümbrus läbi aegade“ ja fotosid kooli arhiivist.

Annabel uuris kooliaia tänapäeva, mõningata traditsioonide ja ürituste kohta, mis toimusid 2023/2024. õppeaastatel. Õp Katrin tegi uurimust traditsioonide kohta ja erinevate ürituste

kohta, mis olid seotud kooliaiaaga. Õp Hille tegi teksti kooliaia juubeli ürituste ja korraldamise kohta ning aitas küsimuste korral teisi.

Ettevalmistuste hulka kuulsid ka järjepidevad kokkusaamised ja arutamised ning info ja uute teadmiste jagamine üksteisega. Samuti oli meeldiv osa õppida rohkem tundma oma töö partnereid, samas see õpetas koostöövalmidust ning ka parandas mõistmist teiste ja enda suhtes.

Slaidiesitluse tegime PowerPointis, mille põhi oli Vändra Gümnaasiumi poolt tehtud. Slaidiesitluse tegime koostöös, teemade tekstid ja fotod olid jagatud järgmiselt: ajalugu mina, Anabel tänapäev jms, õp Katrin traditsioonid ja õp Hille projektid, juubeli üritused ja korraldamine. Slaidiesitluse pani lõplikult kokku ja kujundas õp Hille Arumäe.

Valmis 21 slaidist koosnev slaidiesitus, vt lisa 3 [VG Kooliaed 100.pptx](#)

5.2. Osalemine Linnanaaianduse kogemuspäeval

Laupäeval, 16. novembril 2024. aastal toimus Tallinnas Linnaaianduse kogemuspäev. Meie kooli aeda käisid tutvustamas (vt joonis 7) 10. klassi õpilased Katrin Tilga ja Anabel Jõelett ning õpetajad Katrin Juro ja Hille Arumäe ettekandega “Vändra Gümnaasiumi Kooliaed 100 – järjepidev õpiruum”. Pikem esitluse tekst on lisatud lisadesse, vt lisa 2.

Joonis 7. Esinemine Linnaaianduse kogemuspäeval 16.11.24 (Rõõmusaar, 2024)

Päev algas sõiduga Tallinnasse, õpetajad Hille ja Katrin läksid ühise autoga ning mina ja Anabel eraldi. Leides õige sissepääsu, läksime kõik koos ennast kirja panema, et korraldajatel oleks

ülevaade, kes on kohale jõudnud kutsutud koolidest. Kuna esitluse alguseni oli aega, siis uudistasime maja ning kordasime veel esitusele minevat teksti. Peale seda läksime saali ning otsisime istekohad ning kuulasime teisi esitlusi, kuni oli meie kord esinema minna. Esitus enda arvates läks sujuvalt ja hästi, esitlus videot saab vaadata lisas 4. Peale meie esitlust tuli kosutuspaus. Seadsime sammud ruumi poole kus toimus toitlustus, vt joonis 8. Seal oli erinevaid toite, nt kõrvitsapüree, salatid, smuutid, supid, snäkid, magustoidud jms. Toidud olid väga isuäratavad ning maitsvad, samuti olid need taimsed ning oli aru saada, et toitudes oli enamjaolt kasutatud mahe kasvatatud ürte, juurvilju ja marju. Peale kosutatavat söögipausi suundusime tagasi saali kus toimus veel esitlusi. Kui üritus oli lõppenud võtsime kõik suuna taas koju.

„Päev oli pikk, kestis umbes viis tundi, keskel oli ka kosutuspaus kus sai maitsvat lõunasööki. Tore oli uusi tutvusi luua ning arutleda teiste aiandushuvilistega erinevatel kooliaia ja linnaaianduse teemadel“ (Arumäe, 2024).

Kogemuspäeval osales koos meiega ka aednik Lii Rõõmusaar. Tema arvas üritusest järgmist: „Üritus oli meeleolukas ja hariv. Väga meeldis mulle kuulata esitlusi ja samuti meeldis ka see, et üritus oli hästi korraldatud ja korraldajad ise olid väga toredad ja abivalmis. Sealt sain ka uusi teadmisi, ideid ja tutvusi.“

Joonis 8. Lõunapaus (Tilga, 2024)

Anabeli arvates oli see päev kogemust väärt. „... , sest sain rääkida uute inimestega ning kuulata ka teiste õppe- ja linnaaedade traditsioonide kohta huvitavat infot. Samuti pakkus see üritus väga head võimalust arendada enda esinemisuskust. Isiklikult kartsin natukene enne lavale minekut, kuid kui juba aeg käes oli ja rääkima pidin hakkama, siis polnud enam midagi hullu.

Kokkuvõttes oli see kogemus vägagi õpetlik ja oleksin igati nõus ka uuesti seda tegema.“
(Jõelet ja Tilga, 2024)

Minu jaoks oli üritus uus ja huvitav, olin ka uutele teadmistele avatud. Üritus oli meeldejääv ja kindlalt olen rohkem teadlikum, kuidas Tallinnas saab kogukonna liikmena aialappi omada ja mida tehakse teistes õppeaedades. Soovitan soojalt ka teistel järgnevatel aastatel osa võtta Linnaaianduse kogemuspäevast.

Pildigalerii Linnaaianduse kogemuspäevast asub Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti [Facebooki](#) lehel.

6. Õpilaste tagasiside “Kooliaed 100” kohta

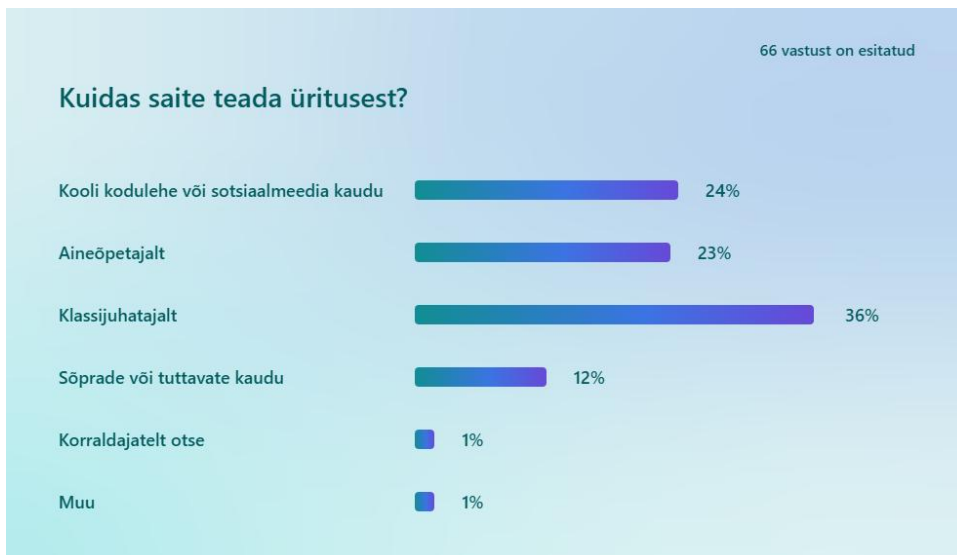
Kuna juubeliaasta tegevused “Kooliaed 100” ürituse raames olid vägagi suurejoonelised ja toimingud algasid juba kooliaasta algusest, siis tekkis huvi teada saada, kui palju 8. – 12. klassi õpilasetest mäletavad veel neid toremaid tegevusi ja kuidas üldse hindavad seda üritust. Selle jaoks koostas MS Forms küsitluse, milles oli kuus küsimust, vt lisa 1. Küsitluses osales 66 õpilast ja küsitluse viisin läbi märtsi ja aprilli kuus 2026. aastal.

„Kooliaed 100“ üritus oli mõeldud kooliaia juubeli aasta auks, seega küsisin õpilastel, et mille jaoks nende arvates korraldati see suurejooneline üritus. Suurem osa, 37% õpilasi arvas, et kooliaia 100. aastapäeva tähistamiseks, 16% arvas aga, et keskkonna ja looduse väärtustamiseks ja kooli traditsioonide hoidmiseks, ülejäänud 41% õpilastest aga, et üritus tehti järgnevatel põhjustel: huvi äratamiseks kooliaia vastu, vaba aja sisustamiseks ja õpilaste ja kogukonna kokku toomiseks (vt. joonist 8).

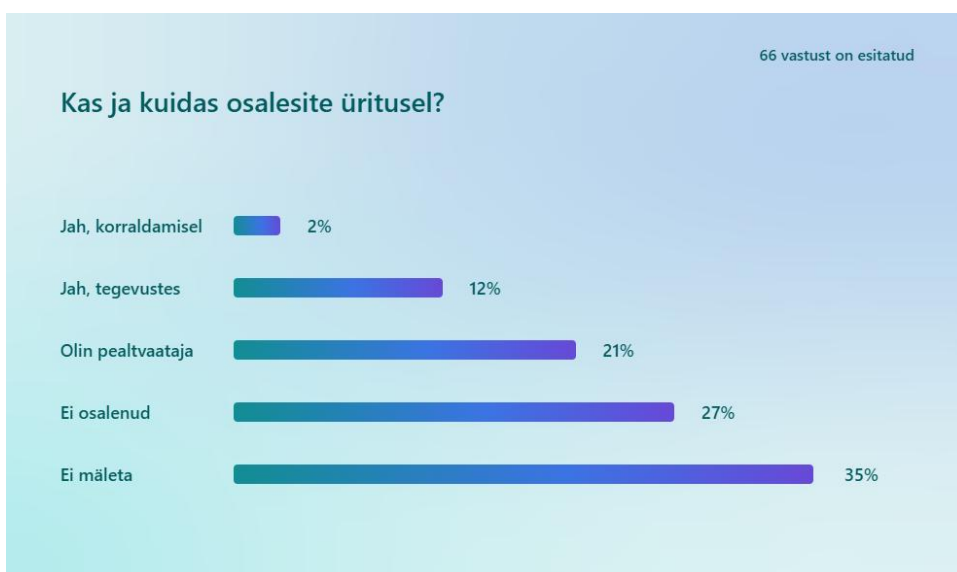
Joonis 8. Küsimus nr 1 vastused

Üritust reklaamiti paljudel eri viisidel sh. ka suusõnaliselt, seega tekkis huvi teada saada, kuidas said õpilased üritusest teada. Enamik õpilasi ehk 36% küsitluses osalenud õpilastest said teada sellest klassijuhatajalt, 24% õpilastest said teada aga kooli kodulehelt või sotsiaalmeediast, ning 23% õpilasi said teada aineõpetaja käest. Ülejäänud 17% aga muudel viisidel nagu nt: sõprade või tuttavate kaudu, korraldajatelt otse (vt. joonist 9).

Joonis 9. Küsimus nr 2 vastused

Üritusel osalemine ei olnud kellelgi kohustuslik seega küsisin kas ja kuidas võtsid õpilased osa üritusest. 35% õpilastest kahjuks ei mäleta üldse kas või kuidas nad osalesid, 27% õpilastest ei osalenud “Kooliaed 100” üritusel, 21% olid aga pealtvaatajad. 17% õpilasi vastasid teisiti (vt joonist 10).

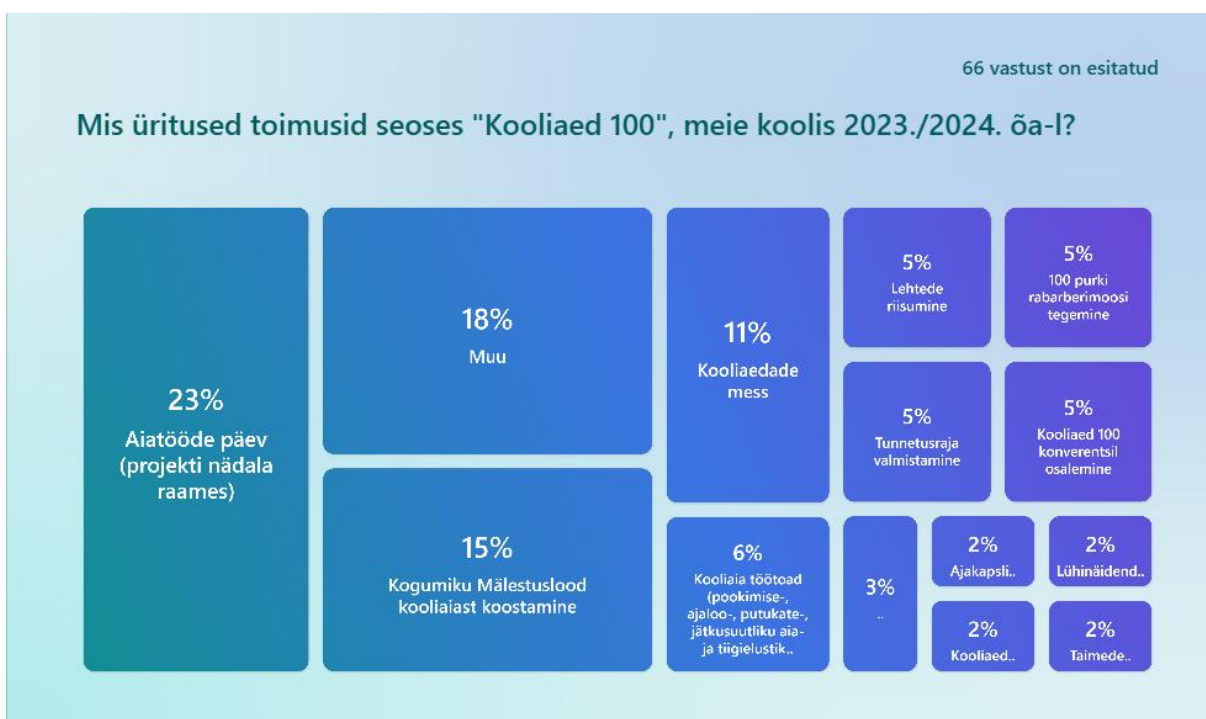
Joonis 10. Küsimus nr 3 vastused

Kuna kooliaed on olnud juba üle saja aasta osa koolist ja traditsioonidest, siis tekib küsimus, kui oluline on õpilastele sellised üritused ja traditsioonid. Vastustest sain teada, et enamikule õpilastele on kooliaed tähtis, sest 63% õpilasi peavad kooliaeda pigem oluliseks ja teised 27% väga oluliseks (vt joonist 11).

Joonis 11. Küsimus nr 4 vastused

“Kooliaed 100” ürituse raames toimus ka mitmeid erinevaid tegevusi, mis olid mõeldud nii õpilastele kui ka õpetajatele. Küsisin osalenud õpilastelt, et millistest tegevustest võtsid nemad osa. Kõige rohkem ehk 23% õpilastest võtsid osa aiatööde päevast, 18% õpilastest vastas aga, et nad osalesid teistes tegevustes, mis ei olnud loetelus välja toodud, 15% õpilasi osalesid kogumiku „Mälestuslood kooliaiaast“ koostamisel. Ülejäänud 44% õpilasi osalesid teistes loetelus väljatoodud tegevustes (vt joonist 12).

Joonis 12. Küsimus nr 5 vastused

Kooliaed on üks tähtsamaid ja kauneimaid kohti kooli ümbruses. Seetõttu otsustasin küsida õpilastelt, kui tähtis neile tegelikult on kooliaed. Õpilaste üldine vastus oli, et seal on paljudel mälestused ning ka nende jaoks oli see osa kooli traditsioonidest. Teine üldine vastus oli, et see mitmekesistab kooli ümbrust ja on kaunis vaadata. Paljud teised vastused olin sarnaste sisudega nagu näiteks: seal on tehtud aiatöid, meelde jääb, polegi oluline, sinna on taimi/puid istutatud, meeldetuletus, et varsti saabub suvevaheaeg, toob välja kooli ilu jms (vt joonist 13).

Ilus vaadata, kui see on kevadel väga värviline. Annab särtsu koolile juurde	Kooliaed on mulle oluline selle iludusest suvel, kus saab rahulikult kõndida. Sealt saab koolisõõkla värsked köögivilju.	Mulle pole see oluline ja ma ei tea, mis see on
Ei ole	Kooliaed on uhke vaatamisväärsus ning olen teinud palju tööd seal.	Teen seal suvel suvetööd.
Ilus vaadata	Eesmärgil hoida kooli ilu	Minu arust on kooliaed lihtsalt ilus koht kus olla.
Seal on palju mälestusi, mil aiatädi lüdi oleme aidanud	See on väga huvitav, mulle meeldib et on olemas koht, kus õpilased saavad õppida taimede kohta ning ise ka käed külge panna ja natukeneagi nt. rohimist teha.	Kooliaed on oluline, kuna tänapäeval on alles väga vähe koole kus üldse kooliaed veel alles on.
Traditsioonide hoidmiseks.		Kooli aed on mulle oluline sellel eesmärgil, et 9. klassi lõpus istutasime sinna puu. Samuti on saadud seal kasvatada erinevaid saadusi katsete tõestamiseks.
Kui suvi hakkab lähemena muutub kooliaed ilusaks ja tuletab meelde, et enam pole vaheajani palju jäänud	Olen lapsest saadik käinud ja aidanud vanaemal maal aias abis, sellepärast on ka aiatöö mulle tuttav ja nõ loodus ja kõik looduslik üldiselt südamelehedane.	See näeb ilus välja ja tekitab hubasema tunde.
Näitab, et koolil on oma traditsioonid ja väärtustakse seda.	Seal on tore tunde teha	Ilus eesmärgil!
Oleme käinud seal palju aiatööd tegemas, tüütu, kuid lõbus oli seal sõpradega olla.	Taimed/lilled	See pakub silmale ilu.
Olen seal päris korralikult aiatööd saanud teha, mis tol ajal tundus rõve kohustus, aga samas oli lahe teha midagi sõpradega koos.	Sealt saab head ja paremat (nt viinamarjad)	Mälestuste eesmärgil
Projektinädala raames osalesin ka pinkide ja laudade restaureerimises kooliaias ja olen sealt käinud ka vanematega taimi ostmas. Seega see on võibolla andnud peamiselt häid mälestusi/kogemusi.	Kooliaed on oluline, sest sealt saab häid saadusi koolisöögiks.	
Sealt on mõned mälestused	See on osa Väandra gümnaasiumist, mis jääb kauaks mulle meelde	
Kooliaed on mulle oluline, sest seal saab mingi tunni raames tegutseda.	Õpetab põllutöid	
See toob välja ilu ja näitab justkui kuidas kooli ümbrus on arenenud	ei oskagi öelda	
See on teistmoodi ja meelde jääb	eriline koht, sest väga paljudes koolides ei ole sellist võimalust.	
Ei olegi eriti	Teeb kooli keskkonna mugavamaks.	
See näitab et kui tähtis on kooliaed	Seal saab ise näpud mulda panna ja saab värsked saadused	
	Kooliaiad puuduvad enamustes koolides. Meie koolis on see olemas ja selle olemasolu teeb mulle selle oluliseks.	

Joonis 13. Küsimuse nr 6 vastused

7. Järeldused küsitluse põhjal

Küsitluse vastuste põhjal võib järeldada, et kooliaed on oluline osa Vändra Gümnaasiumi koolikultuurist ning sellel on õpilaste jaoks selge väärtus. Kuigi 37% vastanutest seostas „Kooliaed 100“ üritust otseselt kooliaia 100. aastapäeva tähistamisega, tõi märkimisväärne osa, 41% õpilastest, välja ka teisi eesmärke nagu huvi äratamine kooliaia vastu, kogukonna ühendamise ning vaba aja sisustamine. See viitab sellele, et ürituse tähendus oli õpilaste jaoks mitmekülgne.

Samas näitab osalemise analüüs, et suur osa õpilastest ei olnud üritusega tugevalt seotud. Koguni 35% vastanutest ei mäletanud, kas või kuidas nad üritusel osalesid, ning 27% ei osalenud üldse. See tähendab, et kokku üle poole õpilastest (62%) ei olnud üritusega aktiivselt seotud või ei jäänud see neile meelde. Sellest võib järeldada, et kuigi tegemist oli suurejoonelise ettevõtmisega, ei olnud selle mõju kõigi õpilasteni ühtlaselt jõudnud.

Samas ilmneb, et praktilised tegevused jäid õpilastele paremini meelde. Näiteks 23% vastanutest osales aiatööde päeval ning mitmed õpilased tõid välja ka teisi tegevusi. See kinnitab, et aktiivne osalemine ja kogemuslik õppimine on õpilaste jaoks mõjusamad kui pelgalt ürituse jälgimine.

Olulise tulemusena selgus, et enamik õpilasi peab kooliaeda tähtsaks, koguni 63% vastanutest hindas kooliaeda pigem oluliseks ning 27% väga oluliseks, mis kokku moodustab 90% vastanutest. See näitab selgelt, et hoolimata „Kooliaed 100“ ürituse tegevuste mitte meelde jäämisest kõigile õpilastele ühtemoodi, võetakse siiski kooliaeda olulise osana koolielust ja väärtusliku traditsioonina.

Lisaks näitab info leviku analüüs, et suurimat rolli mängisid õpetajad: 36% õpilastest said üritusest teada klassijuhatajalt ning 23% aineõpetajalt. See tähendab, et ligi 59% õpilastest said info just õpetajate vahendusel, mis rõhutab koolipersonali rolli teabetöös ja olulisust infokandjatena.

Kokkuvõtvalt saab järeldada, et kuigi 100-aastase kooliaja juubeliaasta üritused ei ole kõigi õpilaste jaoks ühtviisi meelde jäävad ega kaasavad, on kooliaed ise õpilaste jaoks oluline ning sellel on kindel koht kooli traditsioonides.

Kokkuvõte

Praktilises töös „Vändra Gümnaasiumi 100- aastaste kooliaia juubeliaasta üritused 2024. aastal“ käsitlesin Vändra Gümnaasiumi kooliaia 100-aastast ajalugu, juubeliaasta üritusi ning õpilaste hinnanguid „Kooliaed 100“ tegevustele. Töö koosneb teoreetilisest ja praktilisest osast, millest esimene andis ülevaate kooliaia kujunemisest läbi erinevate ajalooperioodide alates Eesti Vabariigi algusest kuni tänapäevani. Selgus, et kooliaed on läbi aja olnud nii õpikeskkond, tootmispaik kui ka koolikultuuri oluline osa, mis on pidevalt arenenud ja muutunud.

Praktilises osas kirjeldasin Linnaaianduse kogemuspäevale eelnenud ettevalmistusi, sellel osalemist ning esinemist, kus tutvustasime Vändra Gümnaasiumi kooliaia ajalugu ja tänapäevast rolli. Samuti analüüsisin kooliaia juubeliaasta tegevusi, mis hõlmasid erinevaid üritusi, projekte ja kogukonna ja koolipere kaasamist nii kevadistes kui ka sügistes tegevustesse.

Lisaks viisin läbi küsitluse Vändra Gümnaasiumi 8.-12. klassi õpilaste seas, et uurida nende mälestusi, teadmisi ja hinnanguid „Kooliaed 100“ ürituste kohta. Tulemused näitasid, et kuigi osa õpilasi seostas üritust küll juubeliga, mõisteti selle eesmärki mitmeti. Samuti selgus, et üle poole (62%) õpilastest ei olnud üritusega aktiivselt seotud või ei mäletanud oma osalemist. Samas peab enamik õpilasi kooliaeda tähtsaks ja oluliseks osaks koolielust, 90% vastanutest hindas seda pigem või väga oluliseks.

Kokkuvõttes võib öelda, et Vändra Gümnaasiumi kooliaed on jätkuvalt oluline osa kooli elust ja traditsioonidest. Kuigi juubeliaasta üritused ei olnud kõigile õpilastele võrdselt meeldejäädavad, on kooliaia väärtus ja tähtsus õpilaste jaoks siiski selgelt olemas. Töö tulemused viitavad sellele, et praktilised ja kogemuslikud tegevused suurendavad õpilaste kaasatust ning aitavad paremini siduda neid kooli traditsioonidega.

Resümee

In this practical work “Vändra Gymnasium 100-year school garden anniversary events in 2024”, I discussed the 100-year history of the Vändra Gymnasium school garden, the anniversary events and students' assessments of these activities. The work consists of a theoretical and practical part, the first of which provided an overview of the development of the school garden through different historical periods from the beginning of the Republic of Estonia to the present day. It turned out that the school garden has been a learning environment, a place of production and an important part of school culture throughout time, which has constantly developed and changed.

In the practical part, I describe participation in the urban gardening experience day, preparations for it and a performance, where we introduced the history and modern role of the Vändra Gymnasium school garden. I also analyzed the school garden anniversary activities, which included various events, projects and the involvement of the community and school family in both autumn and spring activities.

In addition, I conducted a survey on 8-12. among 10th grade students to investigate their knowledge and assessments of the “School Garden 100” event. The results showed that although some students correctly associated the event with the anniversary, its purpose was understood in different ways. It also turned out that more than half of the students were not actively involved in the event or did not remember their participation. At the same time, most students consider the school garden to be an important part of life together, 90% of respondents considered it rather or very important. In summary, it can be said that the school garden of Vändra Gymnasium continues to be an important part of school life and traditions. Although the events of the anniversary year were not equally memorable for all students, the value and importance of the school garden is still clearly present for the students. The results of the work indicate that practical and experiential activities increase student involvement and help better connect them with school traditions.

Kasutatud allikate loetelu

Arumäe, H. (2024). Joonis 1, 2, 3, 4. [Fotod]

Jõelett, A., Tilga, K. (2024). *Linnaaianduse kogemuspäeval osalemine*. [Artikkel] Vändra Gümnaasiumi koduleht. <https://vandragumnaasium.edu.ee/2024/11/20/linnaaianduse-kogemuspaeval-osalemine/> (10.03.2026)

Linnaaiandus.(2025).*Vikipeedia Vaba Entsüklopeedia*
<https://et.wikipedia.org/wiki/Linnaaiandus#Tulevik> (20.04.2026)

PMMA (2025). *Vikipeedia Vaba Entsüklopeedia* <https://et.wikipedia.org/wiki/PMMA>
(21.042026)

Rahuoja, R. ja Tamm, K. (2018). „Vändra Gümnaasiumi kooliaed läbi aegade”
[Õpilasuuringus]
https://vandragumnaasium.edu.ee/failid/V%C3%A4ndra%20G%C3%BCmnaasiumi%20kooliaed%20l%C3%A4bi%20aegade_Rasmus%20ja%20Kristofer.pdf (20.02.2026)

Raidmets, M. (2017). „Vändra hariduse lood I” Vändra Gümnaasiumi Vilistlaskogu

Rõõmusaar, L. (2024). Esinemine Linnaaianduse kogemuspäeval. [Foto]

Rõõmusaar, L. (2024). Esinemine Linnaaianduse kogemuspäeval. [Intervjuu] 21.04.2026,
Vändra

Tilga, K. (2024). Lõunapaus. [Foto]

Lisad

Lisa 1. MS Forms'i küsimustiku küsimused

Küsimus 1, Miks teie arvates korraldati „Kooliaed 100” üritus?

Küsimus 2, Kuidas saite teada üritusest?

Küsimus 3, Kas ja kuidas osalesite üritusel?

Küsimus 4, Kui oluline on teie arvates selliste kooliürituste ja VG traditsioonide hoidmine?

Küsimus 5, Mis üritused toimusid seoses "Kooliaed 100", meie koolis 2023./2024. õa-l?

Küsimus 6, Mis eesmärgil on kooliaed sulle oluline?

Lisa 2. Tallinnas Linnaaianduse kogemuspäeval esitatud ettekande tekst

Katrin Tilga

VG kooliaed sai tänavu 100 aastaseks

- Kooliaia ja -ümbruse rajamisega alustati 1924 aastail ja see jätkus 30-nendatel.
- Esimene maailmasõda seiskas tegevuse ja kahjustas kooliaia ümbrust. Kooliaia ümbruse arendamine jätkus sõjajärgsetel aastatel.
- Tolleaegsesse kooli õppeplaani kuulus suvine õppepraktika, mida teostati Vändra ümbruse suuremates ja eesrindlikumates taludes. 1925. a. suvel olid kõik IV klassi õpilased harjutustaludes, käidi ka Soomes põllumajanduslikke kogemusi omandamas.
- 1932. a ehitati koolile 120 m²-ne truubiküttega kahepoolne lavatikasvuhoone. Kasvuhoonet on korduvalt remonditud ja korra tulekahju järgselt uuesti ehitatud ning samal kohal asub ja tegutseb ta praegugi.
- 1933. a ehitati abimajandihooned (elamu, laut, abihoone, kelder, kuur).
- 1934. a alustati dendropargi rajamist.
- Peale teist maailmasõda, 1946. a oli koolil 2400 ruutmeetri suurune aed, mis oli viletsas seisus. Viljapuud olid külmund, uusi istutatud polnud, aia osa oli metsistunud, lavad ja kasvuhooned ei leidnud piisavalt intensiivset kasutust, mesila oli peaaegu hävinenud.
- 1954. a kevadel istutati suur õunaaed (umbes 120 puud)
- 1955. a, alustati meeldivat traditsiooni - iga lend istutab puu kooli haljasalale.
- 1960-1989. a said õpilased valida valikainete aianduse ja traktoriõppe vahel.

- Aastail 1968-1971 oli kooliaia juhatajaks bioloogiaõpetaja Aili Raba. Aias kasvatati palju juurvilju, rabarberit, vaarikaid ja maasikaid. Õunaaed oli täies kandejõus ja marjapõõsaid oli palju. Koolil olid nii öelda oma enda erivahendid kuhu kogusid raha aiasaadustest. Õunarohketel aastatel viidi õunad kolhoosi veoautodega Pärnu kokkuostu. Erivahentite suurendamiseks hakati kooli kõrvalhoones pidama siga. Kooli köögi toidujäätmed sobisid sea nuumamiseks suurepäraselt. Kevadel toimetati siga lihakombinaati. Erivahentite raha kasutati õpilasekursioonideks ja muudeks üritusteks.

Tähelepanu ulatus Eesti piiridest väljagi. Aiajuhataja mäletamist mööda osales Vändra kooliaed kolmel korral Moskva Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel. Sellest ajast on õpetaja Eesmäel alles 16.06.1987. avälja antud rahvamajanduse saavutuste pronksmedal.

- Taasiseseisvumis järgne aeg nõudsid säästlikku majandamist, sest paljudel lastevanematel oli raskusi laste toiduraha maksmisega. 1989/1990. õppeaastal õppis Vändra Keskkoolis 740 õpilast, kellest umbes 20%-25%-le käis koolilõuna maksumus üle jõu. Tekkinud olukorras pidas direktor vajalikuks kooliaed mis oli tollal suuresti orienteeritud iluaiaandusele, taas tootma panna. Nii asuti kooliaia toel katma laste koolilauda. Kooliaia arendamiseks tuli hankida raha tomati-, kurgi-, kapsa- ja lilletaimede müügist maikuu alguses toimival Vändra laadal. Seejärel oli vändralastel võimalus käia endiselt kooli kasvuhoones taimi ostmas.
- 1991. a aprilli öösel tabas kooli õnnetus: põlengus hävis kasvuhoone, mis renoveeriti REV-i poolt.
- Taimede müügist saadud tulu (28 tuhat krooni) kasutati kooliaia tööriistade uuendamiseks ja töötajatele töötasu maksmiseks.
- 1995. a. Võttis kooliaed osa Arno Tali sihtkapitali võistlusest “Tootsi peenar, kus saavutati esikoht ja kooli premeeriti arvutiga.
- 2000. aastaks tuli hakata tarbeaeda vähendama, sest koolil oli odavam hankida toiduaineid tootjate käest. Söökla ei tegelenud enam aiasaaduste sissetegemisega.
- 2002. a sai iluaed rajatud barokkstiilis peenrad, tööõpetusemaja juurde istutati lisaks suur püsililled peenar.
- 2004. a kevadel alustati aeda väliõppeklassi rajamist, mille inspireerijaks oli direktor Heinrich Jürna. Kuna samal aastal tähistati kooliaia 80 juubelit, kingiti purskkaev. 27.augusti juubelipidustustel toimus purskkaevu ja väliõppeklassi avamine.
- 2005-2006 aastal toimus kooliaia edasi arendamine, loodi kiviktaimla.

2007. a kevadel istutati 20 noort õunapuud. Uue õunaaia rajamisel lähtuti põhimõttest, et lapsed saaksid oma kooliaia õunu süüa suvel ja sügisel. Kuna paljudel peredel ei ole oma aeda, siis oli plaanis istutada ainult suve- ja sügissorte. Samuti oli kavas marjaaia täiendamine uute sortidega.

Anabel Jõelet

Meie kooliperele peetavate sündmuste alla kuuluvad näiteks sügiseti ja kevaditi nii kooliaia kui ka koolipäevade ning kooli sünnipäevade ning õpetajate sünnipäevade pidamine. Need peetakse tihti peale meie kooliaias. Selle aasta septembris sai meie kool 102 ja kooliaed saja aastaseks. Selle puhul korraldati ka konverents, kus räägiti erinevatel teemadel, peale seda mindi kooliaeda peopiknikku pidama.

Vändra Gümnaasium korraldab kogukonnale taimede müügipäevi, kevadlaatasid ning Aiakohvikute päevi. Need on enamasti korraldatud heategevuseks. Taimede müügipäeval võib näha meie aiataidi Liid, igasuguseid taimi müümas. Tänavune müügitulu läks Šokolowski nimelisele MTÜ-le, et fondi rahastuse kaudu elavdada hariduselu ning heategevuse ja omaalgatuse kaudu haridust väärtustada. Kevadlaatel müüakse tavaliselt õpilaste valmistatud tooteid, augustikuus toimuvate aiakohvikute päevadel müüvad õpetajad ja koolitöötajad ise küpsetatud kooke. Peale selle on seal ka õnneloos, nii kevadlaatel kui ka Aiakohvikute päevalt saadud tulu läheb samuti Šokolowski fondi, mille eest siis ostetakse kooliaeda uusi seemneid ja taimi ning tänatakse inimesi, kes on kooliaias abistanud.

Üks projekt, mis meie kooliaiaga seotult ette on võetud, on veel näiteks „Mida külvavad, seda lõikad“ projekt. Meie koolis on üheks traditsiooniks esimesel kooliaastalpeenramaal tarbetaimede kasvatamine. See tähendab, et esimese kooliastme õpilased külvavad kevaditi erinevaid seemneid mulda ning sügisel korjavad kasvatatud saagi üles. 2022/23. õppeaastal võttis tollane kolmas klass osa fotokonkursist „Kasvades oma toiduga“. Kui sügisel hakati saaki korjama, tegid kolmanda klassi klassijuhatajad sellest protsessist pilte ning koos sai saadetud need fotod ka edasi konkursile.

Katrin Juro

Kuidas on kujunenud meie traditsioonid? Et kevad on aeg, mil kooliaias ärkab elu ja kõigepealt on siis otsustatud, et kevaditi võiks teha talgupäevi, kus siis õpilased ja õpetajad kahe nädala jooksul teevad koostööd, et muuta kooli rohealad ja aed kauniks. Need päevad on täis tegutsemist, siis korraldati lillepeenraid, istutati suvelilli, külvati seemneid ja õpiti kasutama erinevaid tööriistu. Ja kahe nädala jooksul saigi kooliaed ja kooli ümbrus ilusaks. Nüüd talgupäevad, talgupäevadest kasvasid meil välja projektinädalad ja sellel kevadel oli meie

projektinädal suunatud kooliaia 100.-le juubelile, kus iga klass pidi leidma endale mõne päeva, et hoolitseda kooliaia ja kooli ümbruse eest ja kõik klassid seal ka käisid.

Sellel kevadel meie väikeklasside õpilased panid endale kasvama Tootsi peenra, mis on ka pildi peal näha. Lisaks nendele projektinädalatele, käivad meil ka lapsed kooliaias õppimas taimi ja tegevusi. Nad alustavad juba varakult oma tarbetailmede kasvatamisega. Esimene klass külvab ube, herneid ja sibulaid, 2. klass külvab teraviljaseemneid ja 3. klass paneb mulda kapsa, kaalika ja porgandi seemned. Muidugi, et selleks, et need seemned sinna mulda saaks, peavad nad endale tegema ka peenra, mida nad ise kobestavad, siin parempoolsel pildil on näha sellel kevadel, kuidas 2. klassi õpilased oma peenra juures teeb tööd. Nad kobestavad, võtavad ära kõik suured kivid, rohivad puhtaks ja siis panevad seemned mulda. Vasakpoolsel pildil on näha need samad peenrad kevade ja suvel, kus siis kõik lapsed võivad kaasa võtta oma emad, vanaemad, vanaisad, ehk kogu oma sõpruskonna ja minna siis vaatama, mis nende taimedest on saanud. Ja kui on väga rohtus, siis nad võivad neid peenraid rohida ka, kui just aednik Lii, pole seda ise jõudnud ära teha. Kui on herved valmis saanud, siis võivad nad neid ka süüa ja lõpeb muidugi see traditsioon sellega, et sügisel tuleb minna saaki koristama. Kõik, mis maha pandud, tuleb üles võtta. See tegevus on alati selline meeldiv, sest õpilased saavad ka oma saaki maitsta. Kui on neid kaalikaid, porgandeid, ube jms rohkem, siis jagatakse seda saaki kogu kooliperele selliste tervislike ampsudena. Sellel sügisel me sõime soolaube, tükeldatud kaalikat, porgandit - lastele see väga maitstes.

Ka teise ja neljanda kooliastme õpilased käivad kooliaias, nendel on rohkem tööpraktikat, sest nemad on juba suuremad, neil on oskusi rohkem, jõudu rohkem, nemad kaevavad peenraid, veavad komposti. Siin fotol on ka näha, kuidas kasvuhoones pikeeritakse taimi. Nii et kõigile on seda tegevust kooliaias olemas.

Lisaks praktilistele töödele on kooliaed ka meil suurepärase õppimispaik. Õuesõpe on meie koolis väga tähtsal kohal ja meie kooliaeda kasutatakse nii konkreetsete teemade õppimiseks kui ka aktiivse ja loomingulise õppimise kohana. Loodus + meeled + aktiivõppemängud + juhused + uued teadmised, see kõik annab meile kokku siis kvaliteetse, mitteformaalse hariduse, et mis see tähendab? Loodus inspireerib ja rahustab, meeled teevad õppimise terviklikuks, mängud arendavad loovust ja koostööoskust, juhused toetavad õppimist ja uued teadmised aitavad elus edasi.

Meie kool osaleb ka Liikuma kutsuva kooli programmis, selle raames kasutame ka meetodikaid kogumikust „Õues õppima“ ning viime läbi ka palju õuetunde. Igas õues veedetud tund toob õpilastele alati ilusad roosad põsed ja rõõmsad säravad silmad.

Hille Arumäe

Õpilased osalevad ka paljudes projektides, 2021. aastal viienda klassi õpilased osalesid Ettevõtliku kooli edulugude konkursil sellise projektiga nagu Putukad ja mutukad, kus valmisisid putuka hotellid ja kasutati koolitunnis Tulemi programmi. Siin väike video sellest tegemisest. Järgmisel aastal sellesama klassi õpilased osalesid taas Ettevõtliku kooli projektis ja said seekord ka esikoha, aga siis maakonna arvestuses. Selle projekti raames valmis digiraamat Maitsetaimed. See maitsetaimede raamat sisaldab siis erinevate maitsetaimede fotosid, taimede kirjeldusi ja hulgaliselt ka taimede kasutusõpetusi. Iga laps pidi ühe lehekülje tegema sellesse raamatusse, otsima ka informatsiooni veebist ning õppis seoses sellega ka veebi kasutama, infot kriitiliselt hindama ja viitama allikatele. Lõpptulemusena valmisisid kevadel aias kastpeenrad, mis tollel kevadel küll olid veel taimedest tühjad, aga praeguseks kasvab seal hulgaliselt maitsetaimi, mida kasutatakse ürdisoolade valmistamiseks või siis köögis, toitude maitsestamiseks või ürdid leiavad kasutust ka kodundustundides. Tüdrukud ja poisid saavad oma toidud, mis nad ise valmis on teinud, nende kooliajast võetud maitsetaimedega ka meeldiva maitsega vürtsitada. Kuna lapsi oli klassis palju, siis raamatus on lehti ka päris mitmeid ja siin on näha siis need kastpeenrad.

Järgnevalt mõningane ülevaade, kuidas aineõpetajad koolitunde läbi viivad kooliaias, aia ümbruses ning haljasaladel. Näiteks võõrkeele õpetamiseks on kasutatud kooliaia taimi, kus kõigepealt õpilased tutvusid nende taimedega, siis nad joonistasid need taimed kaartide peale, mis siin all näha on, ning otsisid jällegi veebist kuues erinevas keeles selle taime nime kohta võõrkeelseid nimetused. Hiljem sai siis mängida nende samade sõnakaartidega Memoriini. Inglise keele õpetaja käib ka väga tihti kooliaias ja tema koostab töölehed tavaliselt, näiteks annab ta ette taimed, mida tuleb kooliajast üles leida, nende asukohta inglise keeles kirjeldada, neid taimi või nende kasvukohta kirjeldada ning need sõnad võõrkeeles töölehe tabelisse kanda. Puudega tutvust tehakse selliselt, et tuleb ennast kujutada nagu puud, ehk minavormis teha inglise keelne tekst, nagu oleks õpilane siis see puu, mille juures ta käis. Loomulikult saab siis ka korgi bingot mängida, nende samade sõnade õppimiseks.

Loodusõpetuse tundides näiteks käiakse õppimas põllu ja aia elukoosluse teemat, et kevadel külvatakse maha teraviljaseemned, sest tänapäeva laps nagu teravilja väga hästi ei tunne. Sügisel, kui hakkavad õppetunnid, minnakse vaatama, millised need teraviljad välja näevad, et õppida selgeks teraviljad, teravilja välimus ja nimi. Kooliaias on käidud ka tuule kiirust mõõtmata, kuna meil on katlamaja, mille korstnast suitsu tuleb, siis saab suitsu järgi määrata ära ilmakaared, saab määrata tuule suunda, välja arvutada tuule kiirus.

Bioloogia tunniks on kooliaed väga tänuväärne õpikeskkond. Kooli ümbruse haljasalal ja kooli pargis on vilistlaste istutaud puud tähistatud QR-koodidega, QR-koodi avades on seal puu nimi, väike kirjeldus tema kohta, mis viibki siis internetilehele, kust saab kirjeldust ka pikemalt lugeda ja selliselt saab teavet seal kasvava puu kohta. Kõik meie püsililled, köögiviljad, viljapuud on samuti varustatud nimesiltidega, et kui lapsed jalutavadki aias niisama, saavad nad alati infot nende taimede kohta. Ning linde ja putukaid on meil aias ka piisavalt palju, et neidki uurida.

Matemaatikaõpetaja on õpetanud sarnaste kolmnurkade meetodil puud mõõtma ja siin on üks puu, mis on kooliaia servas ja siin videos on näha, kuidas seda ülesannet tehti. Kunstiõpetuse tundegi viiakse läbi kooliaias ja selle ümbruses. Näiteks maalimise või värvimise õppimist on õpitud ka selliselt, nagu siin pildilgi näha, on euroalustest ja sellisest kaabli rullist tehtud õueklassi nurk. Samuti saab joonistada inimesi, kes aias on või siis muid kunstialaseid ja värviõpetusalaseid teemasid läbi võtta.

Kodunduse ja tehnoloogia tunnid on seotud samuti kooliaiaga. Poisid enamasti valmistavad tehnoloogia tunnis selliseid taimekaste, mida saab kasutada külvikastidena kasvuhuones. Kodunduse tundides saab aiasaaduseid: rabarber, mustsõstar, punane sõstar ja suvikõrvits, kasutada näiteks maitsvate siirupite, mooside, krõpsude ja igasugu toredate hoidiste valmistamiseks.

Lisa 3. Tallinnas, Linnaaianduse kogemuspäeval, 16.11.2024 esitletud slaidikava

[VG Kooliaed 100.pptx](#)

Lisa 4. Tallinnas, Linnaaianduse kogemuspäeva esinemise video

https://youtu.be/rdlJE2_Y7dk?feature=shared